

ETT SKÅNELAND - utan framtid?

av arkitekt, tekn dr Peter Broberg

Sanningens ögonblick närmar sig för Skåneland.

Sedan medeltiden då det skaniska landet var Nordens kulturcentrum har det gått bakåt. Roskildefreden 1658 flyttade oss över från det danska till det svenska riket, men detta hade kanske inte behövt medföra så stora problem. Generalguvernementet Skåneland som upprättades efter freden, garantierna om kulturell självständighet som gjordes i freden och den skånska lantdagens inrättande kunde ha lett fram till att vi blev ett land i Sverige med makt över egna interna förhållanden. I Stockholm omtalades Skåneland med uttrycket - "ett utländskt, men inrikes land" - och detta förhållande kunde ha utvecklats fram mot en modern autonomiform som möjliggjort att vi bibehöll den frihet som vår särställning - politiskt, historiskt, geografiskt och kulturellt - berättigar till. Men detta hände inte, utan istället blev Skåneland en alltmera passiviserad utkantsprovins. Det öde som blir alla perifera provinsers blev också vårt.

Man kan anse att politikerna har svikit Skåneland. Men detta gäller inte det svenska rikets politiker i allmänhet, utan våra egna skåneländska. Dessa har steg för steg accepterat att stort sett all dynamik och all makt flyttats från Skåneland upp till Mälardalen. De har också lärt sig att leva med en tynande skåneländsk kultur pressad av Mälardalens storsvenskhet. Trots att en del av dem framträder i massmedia och uttalar att det är viktigt att folket har en historisk förankring, så är fortfarande en ordentlig obligatorisk skånsk historieundervisning i skåneländska skolor en hägring. I Skåne, Halland och Blekinge lever vi utan en egen historia och de som har ansvaret kan inte skilja mellan vad som är svenskt och vad som är skånskt.

De senaste årtiondena har politikerna genom sin kraflöshet försuttit möjligheten för en ny dynamik i öresundsregionen. Den industriella utvecklingen och det starka affärslivet som borde finnas här saknas. Universitetet i Lund bromsas och högskolor läggs ner. Öresundstrafiken ges orimliga låsningar och all trafik riktas mot Stockholm.

Man kan fråga sig "Varför gör dom på detta viset?". Alltså inte de krafter som är förankrade norr om Smålandsskogarna, för där uppe i det egentliga Sverige, där gör de allt för att förstärka sitt Svearike, sin Mälarregion och sin Huvudstad. Det är ju deras legitima mål. Nej, frågan riktar sig till de politikiska representanter som vi valt i Skåne, Halland och Blekinge. Varför accepterar de denna utveckling? Varför har de blivit Mälardalens slavar, som ödmjukt representerar en erövrad och utslagen provins här nere söder om det småländska höglandet?

I Danmark har sedan långt tillbaka folketingspolitikerna från Jylland och Fyn haft en tvärpolitisk samling som motvikt mot København. "Den grønne front" kallas detta fenomen som icke utan framgång lyft fram "jydske" krav på en lång rad områden. Varför finns det inte här en motsvarande Skåneandsfront med ett markant tvärpolitiskt program omfattande kultur, ekonomi, undervisning, teknologi, industri, transporter, byggande etc, etc.

Och varför är det så långt mellan politiker som med kraft hävdar Skånelands sak? Det kan väl inte vara så att nästan alla de valda är centralister och Mälardalsunderdåniga passivister? Det kan väl inte vara så att de alla är så upptagna av karriären i den egna partiapparaten att de ligger lågt med de skånska frågorna? Så lågt att de inte stöter sig med partistyrelserna och därmed missar karriärmöjligheterna. Eller att de är så försvenskade, att de låter det "formellt korrekta" och välartade beteendet hålla den skånska kraften nere?

Det skånska problemet idag är kristallklart. Vi utgör en naturlig, geografisk och urban del av öresundsregionen med København-Malmö som centrum. Om Karl X Gustavs militära slödder hade trampat igenom isen på Storebält, så hade dessa två städer idag varit sammanbyggda och utgjort ett kraftcentrum i Nordeuropa. Skåneland hade varit huvudlandet i Danmark.

Nu är det inte så. Istället finns vi i ett SveaRike där allt görs för att Stockholm skall bli Nordens huvudcenter och detta innebär att Skåneland automatiskt blir en perifer utkantsprovins. Även om vissa "regionalpolitiska åtgärder" kan genomföras så är Skåneland dömt till en framtid utan framtid. Stockholms framgång betyder vår undergång.

Det är därför bilden är så klar. Skånelands eventuella framtid ligger endast i öresundsregionens integration, i en öppen gräns mot Sjælland, i ett ökat nordiskt samarbete och i ett mer integrerat Europa. Vägen framåt går endast genom ett samarbete med København.

Den aktuella situationen är på intet sätt unik utan ett uttryck för det geografiska dilemma som Skåneland hamnat i. Det tunt befolkade och utbredda småländska höglandet skiljer oss från Sveriges tyngdpunkter. Detta kan vi aldrig ändra på. Skåneland kan inte skäras loss och flyttas upp i Ålands hav nära Mälardalen. Och man skall akta sig noga för att tro att bildtelefoner, elektronik och linjeflygs tidtabeller kan ändra detta avståndsproblem. Vi är och förblir geografiskt och demografiskt knutna till København och Danmark och skiljda från Mellansverige.

Kulturellt och historiskt är vi lika fast knutna bakåt i tiden och neråt i rötterna till en icke-svensk egenart. Även om man med lock och pock, med eld och brand och med uniformitetspolitik försökt att blanda bort korten, så är vi i nationaliteten skåneländare eller skåningar, blekingar och hallänningar. Att vi är svenska medborgare är en sak men vi är icke svenskar - kulturellt sett.

Därför kan man både säga att "vi är som vi är" och "vi är där vi är". Detta dilemma uppstod delvis 1658 när banden över Sundet kapades och delvis 1719 när generalguvernementet definitivt skrinlades. Och valet mellan Köbenhavn och Stockholm är lika aktuellt för oss som det var för 1600-talets snapphanar och friskyttar. Skillnaden är kanske att på 1600-talet då var det traditionen, vanan och de gamla banden mot väster och söder man slog vakt om, medan det nu på 1900-talet är framtiden och de nya öppningarna mot Norden och Europa vi måste kämpa för. Återigen behöver Skånelands folk välja mellan att vara kämpande snapphanar för sin egen bygd eller anpassningar för Stockholms skull. Detta är en intressant, spännande och utmanande problemställning. Kanske är den besvärande för de som accepterat centralstatsmönstret som det nu är, men för folk som är regionalister eller nordister är framtidsbilden inte knuten till Sverige utan till Norden och Europa. Detta överstatliga synsätt ledde t ex medeltidens Skåneland fram till Kalmarunionen och för vår tid gäller att varje steg mot nordisk integration är bra för alla nordbor, men bäst för oss skåningar, varför vi borde vara ivrigast bland nordister.

Det största hindret för att välja rätt väg framåt för oss i Skåneland är emellertid vi själva och våra politiker. Så länge vi accepterar Stockholms expansion och Sverigeisolationen så är vi låsta. Så länge vi går med på att vara ett folk utan historia, utan egen kultur, utan motkraft, utan egna politiska innovationer, utan egna institutioner och utan politiska ledare som talar ett klart autonomt skåneländskt språk - så är vi fångar av egen vilja i ett inskränkt modernt Centralmakts-Sverige.

Runtom i världen finns det mängder med individer, organisationer och politiker som slåss för regional autonomi, kulturellt självstyre och äkta decentralisering. Men inte här i Skåneland - "Varför gör vi egentligen på detta viset?". Varför väljer vi avveckling i Mälardalsregi istället för utveckling i Öresundsregi? Tiden är mogen för att se klart på detta. Sanningens ögonblick är inne för Skånelandet!